

Stiftelsen Docendo Discimus
Gotlandsgatan 43
116 65 Stockholm

2010-02-24
1 (5)
Dnr 44-2009:3398

Riktad tillsyn av den fristående grundskolan Europa-skolan på Södermalm i Stockholms kommun

Bakgrund

Skolinspektionen beslutade den 2 oktober 2009 (Dnr 42-2009:2489) att genomföra en riktad tillsyn av den fristående grundskolan Europaskolan på Södermalm i Stockholms kommun. Beslutet togs mot bakgrund av att skolans huvudman i ett antal anmälningsärenden bl.a. fått kritik för att inte leva upp till författningarnas krav avseende arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

Utredning

Skolinspektionen gjorde ett förankrat besök på skolan den 12 november 2009. Besöket genomfördes av enhetschefen Bertil Karlhager och undervisningsrådet Ingela Gullberg. Under besöket intervjuades skolans rektor tillika företrädare för huvudmannen och de två biträdande rektorerna, representanter för skolans lärare och elever samt skol-sköterskan. Därtill granskades skolans dokumentation rörande arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

Av intervjuerna framkom att skolan har rutiner för att kartlägga elevernas stödbehov, genom exempelvis diagnostiska tester som genomförs i början av läsåret. Lärarna gör även avstämningar på de möten som hålls varje vecka i respektive arbetslag.

I normalfallet utreds elevernas stödbehov av lärarna själva, men även skolhälsovården kan involveras då det är lämpligt. Personalen uppger att de oftast klarar att göra utredningarna på egen hand, men att det i vissa fall skulle behövas hjälp från en psykolog eller kurator. Skolan har dock inte tillgång till denna kompetens varför eleverna och deras vårdnadshavare hänvisas till landstingskommunala barn- och ungdomspsykiatri (BUP) eller ungdomsmottagningarna.

Skolan kan på olika sätt tillgodose elevernas stödbehov, oftast genom individanpassning inom ramen för den ordinarie undervisningen eftersom klasserna är relativt små. Skolan har även som princip att det större delen av tiden ska finnas två vuxna tillgängliga för eleverna i de lägsta årskurserna. Förutom de ordinarie lärarna finns ett par "assistenter" och en "stödlärare" utan lärarbehörighet på skolan. Varje lärare har i tjänstefördelningen dessutom tilldelats cirka en timme i veckan för arbete med elever i behov av särskilt stöd. Det varierar med elevernas behov hur lärarna använder sin "stödtid",

ibland erbjuds individuell stödundervisning och ibland sker denna i mindre grupper. Behoven diskuteras i respektive arbetslag som sedan fattar beslut om hur resurserna ska användas. För de senare årskurserna anordnas även så kallade läxstugor där eleverna kan få hjälp i de olika ämnena.

Skolan har ingen anställd speciallärare eller specialpedagog men två av lärarna har kompletterat sin utbildning med kurser i specialpedagogik. Skolledningen strävar efter att fler lärare ska fortbilda sig i ämnet.

Under föregående läsår anlätade skolan en specialpedagog från Stockholms stad som handledde de lärare som undervisar elever med särskilt stora stödbehov. Innevarande läsår erbjuds ingen sådan handledning, vilket några av lärarna beklagade eftersom de själva inte har den kompetensen och det därmed ibland kan vara svårt att lägga upp undervisningen på ett sätt som tillmötesgår elevernas stödbehov.

Lärarna upplever annars att de får god stöttning från skolledningen i arbetet med elever i behov av särskilt stöd, såväl av de biträdande rektorerna som av rektor.

Skolan har med anledning av den kritik de fått i anmälningsärendena sett över sin dokumentation kring elever i behov av särskilt stöd. En blankett benämnd "Dokumentation av genomförd kommunikation" har skapats, där personalen ska dokumentera samtal som förts med eleverna och deras vårdnadshavare. På blanketten, som ska undertecknas av lärare, elev och vårdnadshavare, ska även målsättningar och förslag på åtgärder för att lösa problematiska situationer antecknas. Skolinspektionen har tagit del av de dokument av den här typen som upprättats och kan konstatera att det oftast rör sig om enkla överenskommelser mellan skolan, eleven och vårdnadshavarna vid mindre incidenter eller liknande, men att det ibland handlar om strategier för att få elever att uppnå målen i olika ämnen. Exempelvis kan det på blanketten anges att "X ska få extra stöd i matematik på måndagar istället för att läsa franska". Åtgärdsprogram i författningarnas mening har dock inte alltid utarbetats trots att eleverna i dessa fall har uppenbara svårigheter att uppnå målen.

Skolan har även reviderat mallen för sina åtgärdsprogram så att den numera innehåller en beskrivning av elevens behov och starka sidor, utvärdering av tidigare åtgärder, en redogörelse för vilka åtgärder som ska sättas in, kortsiktiga och långsiktiga mål samt tidpunkt för uppföljning. Skolinspektionen har tagit del av de åtgärdsprogram som skolan upprättat i den nya mallen och konstaterar att dessa i huvudsak följer de nationella riktlinjerna men att de är relativt kortfattade och inte alltid kopplas till läroplanens och kursplanernas mål.

Skolinspektionens bedömning

En fristående grundskola ska enligt 9 kap. 2 § skollagen godkännas om dess utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de som grundskolan ska förmedla. I utbildningen ska enligt 1 kap. 2 § skollagen hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd.

I 1 a kap. 5 a § förordningen om fristående skolor fastställs att rektorn ska se till att behovet utreds om det framkommer uppgifter om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka elevens behov är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Av föreliggande tillsyn har framkommit att Europaskolan på Södermalm i huvudsak klarar att tillmötesgå elevernas behov av särskilt stöd. Skolan har kompetent och engagerad personal som på olika sätt arbetar för att kartlägga elevernas stödbehov, utreda dessa, erbjuda olika stödformer, dokumentera arbetet samt följa upp och utvärdera åtgärderna.

Det har dock framkommit att personalen i vissa fall skulle behöva hjälp från en psykolog och/eller en kurator för att kunna utreda elevernas stödbehov och bättre kunna tillgodose dessa. Skolan har dock inte tillgång till denna kompetens varför eleverna och deras vårdnadshavare hänvisas till landstingskommunala barn- och ungdomspsykiatri (BUP) eller ungdomsmottagningarna. Skolinspektionen finner inte denna lösning tillfredsställande. Varje enskild skola har en skyldighet att tillgodose de stödbehov som finns - av vilket slag de än är - och måste därför se till att nödvändig kompetens finns att tillgå. Detta är skolans ansvar och kan inte läggas över på eleverna och deras vårdnadshavare.

Vidare finns det bland de lärare som undervisar elever med särskilt stora stödbehov behov av specialpedagogisk handledning för att de ska kunna lägga upp undervisningen på ett sätt som bättre tillmötesgår elevernas stödbehov. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen bör vidta åtgärder för att säkerställa att specialpedagogisk kompetens finns tillgänglig när så är påkallat.

Skolinspektionen kan konstatera att Europaskolan på Södermalm avsevärt förbättrat sin dokumentation kring elever i behov av särskilt stöd vilket är positivt. Viss osäkerhet kring de nuvarande rutinerna fanns dock på skolan vid tidpunkten för tillsynsbesöket, vilket medfört att åtgärdsprogram i författningarnas mening inte utarbetats för samtliga elever i behov av särskilt stöd. De åtgärdsprogram som har utarbetats sedan de nya rutinerna infördes på skolan följer i huvudsak de nationella riktlinjerna men behöver utvecklas i vissa avseenden eftersom de är relativt kortfattade och inte alltid kopplas till läroplanens och kursplanernas mål.

Övrigt som framkommit i samband med den riktade tillsynen

Undervisning i slöjd

Under elevintervjun framkom händelsevis att Europaskolan på Södermalm inte bedriver undervisning i trä- och metallslöjd.

Detta påtalades av Skolverket som en brist redan 2007 efter en inspektion av skolan. Av Skolverkets rapport och beslut (Dnr 54-2006:1651) framgår att skolan saknar lärare med utbildning för undervisning i slöjd samt lokaler och utrustning för att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå de nationella målen. I uppföljningen av ärendet sade sig huvudmannen ha åtgärdat detta.

I samband med föreliggande tillsyn har rektorn tillika företrädaren för huvudmannen uppgett att skolan försökt utöka antalet trä- och metallslöjdsmoment i den undervisning som går under benämningen "Arts". Skolan har även en lärare som är behörig att undervisa i slöjd. Denne arbetar ämnesövergripande tillsammans med skolans bildlärare, men ännu erbjuds inte trä- och metallslöjd i tillräcklig omfattning.

Utvecklingsarbetet ska enligt rektorn fortsätta under vårterminen 2010. Berörda lärare ska då diskutera undervisningens upplägg och göra eventuella förändringar. Rektorn menar att man exempelvis skulle kunna arbeta halva terminen med projekt innehållande övervägande trä- och metallslöjdsmoment och andra halvan med textilslöjdsmoment. Målet för det pågående utvecklingsarbetet, enligt rektorn, är att öka utbudet av olika slöjdprojekt och därigenom kunna garantera att alla elever ges möjlighet att nå de nationella målen.

Personalens anställning

I samtalet med rektorn tillika företrädaren för huvudmannen framkom att Stiftelsen Docendo Discimus inte har egen personal anställd för den undervisning som bedrivs vid skolan, utan att de istället är anställda av AB Parts & Paomees som driver syster-skolan Europaskolan i Vasastan. Då inspektörerna påtalade att detta förfaringssätt står i strid med skolförfattningarna lovade företrädaren för huvudmannen att snarast möjligt, dock senast den 1 januari 2010, åtgärda detta så att personalen anställs av huvudmannen för Europaskolan på Södermalm.

Den 10 februari 2010 inkom huvudmannen med nya anställningsbevis för personalen på Europaskolan på Södermalm av vilka det framgår att de sedan den 1 januari 2010 är anställda av Stiftelsen Docendo Discimus.

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen bedömer att följande områden inom skolans verksamhet är i behov av förbättringsinsatser.

- Skolan behöver säkerställa att nödvändig kompetens finns att tillgå när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd, såväl för utredningar av stödbehov som för att adekvat stöd ska kunna erbjudas.
- Skolan behöver säkerställa att åtgärdsprogram som lever upp till författningarnas krav utarbetas för samtliga elever i behov av särskilt stöd.

Därutöver bedömer Skolinspektionen att följande område visar sådana brister att de snarast måste åtgärdas.

- Skolan erbjuder inte undervisning i trä- och metallslöjd i sådan utsträckning att eleverna ges förutsättningar att nå målen i ämnet slöjd (9 kap. 2 § skollagen).

Senast den 24 mars 2010 ska Stiftelsen Docendo Discimus redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Stockholm, vilka åtgärder som vidtagits för att åtgärda den påtalade bristen. Då ska även redovisas vilka åtgärder som vidtagits eller planerats för att höja kvaliteten inom de angivna förbättringsområdena.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Ingela Gullberg
Undervisningsråd

Kopia till

Stockholms kommun
Länsstyrelsen i Stockholms län